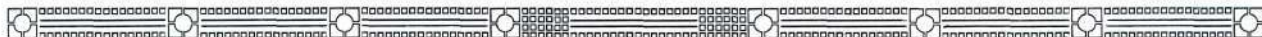

Tej nevarnosti se izognemo, če rabimo cinkovo pločevino, katero tudi pisatelj priporoča. Tak cink je gotovo brez arzena, ker cink, pomešan z arzenom, se v pločevino sploh ne da valjati. Na str. 29 (poizkus 16) se govori o „praskavcu“. Tako bi se menda imenovala stvar, ki praska. Pisatelj je menda mislil tu na glagol „prasketati“. Ker pa pravilno narejeni „praskavec“ (zmes iz 2 delov vodika in 1 dela kisika) ne samo prasketata, ampak tudi zelo močno poka, menim, da je bolje, če ostanemo pri starem terminu — pokalni plin. Na isti strani omenjeni poizkus št. 17 se najbrže ne bo posrečil, če rabimo epruvete in steklenice. Za ta poizkus, ki sploh jako rad nagaja, se uporabljajo 3—4 cm široke in 30—70 cm dolge, na obeh koncih odprte cevi. Na str. 34 (vrsta 12) je najbrže tiskovna pomota (električna ločnica — obločnica). Dvomim, da se posreči komu poizkus št. 46 na str. 41. Gotovo se pa posreči, če rabimo navadno stekleno brizgalko, kot jih rabijo v zdravilstvu. S to izsesamo pline iz temnega dela plamena in jih potisnemo v plamen goreče sveče. Poizkus na str. 44, št. 52, z antimonovim prahom se le posreči, če rabimo sveže zdrobljen antimon. Tudi pivnik, namočen v terpentinovno olje, se v kloru sam od sebe vžge. Reakcija za različne kovine s pomočjo žveplena vodika (str. 51, št. 71 c) se lepše posreči, če prilijemo dotičnim solnim raztopinam pred poizkusom par kapljic solne kisline. Kdor proizvaja acetilen (str. 69), temu priporočam, da vlije na karbid najprej nekaj navadnega špirta in nato šele vodo. Na ta način je razvoj mnogo mirnejši in se ga lahko tudi regulira. Na str. 76 se bavi pisatelj obširneje z reakcijo za grozdni sladkor. Umestno se mi zdi, ob tej priliki omeniti praktično uporabo v zdravilstvu (diabetes). Pisatelj pogosto omenja reakcijo z lakmusovim papirjem. Večkrat je pri-

kladnejša reakcija z lakmusovo tinkturo (posebno za večji avditorij). — Morda bi se dal navesti še marsikak interesanten poizkus, ki se tudi da izvesti s preprostimi sredstvi. Omenim le fosforov vodik, ki se na zraku sam od sebe vžge. Poizkus je pri mali previdnosti brez vsake nevarnosti, posebno če uporabljamo fosforov kalcij, zato pa veleinteresanten. — Pisatelj navaja tudi nekaj naslovov tvrdk za kemične priprave. Naj omenim še jaz eno, ki jo poznam kot jako solidno: Fr. Steflitschek & Sohn, Dunaj VI, Millergasse 8. S.

Krivoprisežnik. Narodna igra s petjem v treh dejanjih (17 slikah). — Za slov. ljudske odre priredil Homunkulus. — Ljubljana, 1911. Založil „Ljudski oder“. Cena 80 vin. — G. A. Robida, ki je privzel zgornji psevdonim, je imel praktičen namen pred seboj, ko je prirejal „Krivoprisežnika“. Dati je hotel našim majhnim odrom igro, ki bi bila prikladna njih razmeram in bi se vendar ne odrekla vsem umetnostnim pretencijam. Bil je pa tudi skrajni čas, da se v tem oziru kaj stori, kajti stvari, ki so se ig ale in se še igrajo po naši deželi, so v umetniškem oziru tako ničvredne, da morejo okus le skvariti, nikar ga vzgajiti. — G. Robida je svoj namen dosegel. „Krivoprisežnik“ ni sicer delo prve vrste, a je vendar igra, ki se dviga nad povprečnost: značajski ostri, dejanje krepko zavozelano in dobro razpleteno ter efektivno. Slovenska prireditelj je s svojim književnim jezikom izgubila nekaj narodne pristnosti in svežosti originala: toda drugače ni bilo skoro mogoče. S tem pa, da je prireditelj original krepko črtal, nekatere zastarele scenične efekte moderniziral in pridejal izborna navodila za režiserja, je „Krivoprisežnik“ gotovo pridobil. Čudno je le, da ni prireditelj nikjer omenil Anzenbergerjevega imena; saj je delo kljub predelavi in krajsanju vendar njegovo!

Izidor Cankar.

Glasba.

Novi akordi. L. X., št. 2. — Ta številka prinaša šest skladb: eno za klavir, pet za petje.

V klavirski skladbi, naslovljeni „Po ljubih potih“, je posegel dr. Gojmir Krek v zaklad narodnih pesmi in porabil kot glavni temi redko slišano štajersko „Sem trudna, zaspana“ in nekoliko bolj znano „Se davno mrači“, oziroma iz te pesmi motiv „Če ga pa drev' ne bo“. Posebno zadnje imenovani motiv je g. skladatelj v srednjem delu skladbe na str. 14 od 5. takta dalje prav bogato in spretno izrabil. Prve tri kratke plava ta motiv na površju, malo pred koncem se oglasi še v sredi, obdan na eni strani od živahnega, z mirno in nežno temo ritmično prav dobro kontrastujočega in dosledno uporabljenega kontrapunkta, medtem ko ga na drugi strani dobro nosi sedem taktov trajajoči pedalni ton na toniki in dominantni. Živahni, v šestnajstinkah in osminkah skakljajoči kontrapunkt v srednjem delu skladbe tvori obenem prehod iz prvega v srednji del in se pokaže deloma tudi še v zadnjem delu v varianti prvotnega spremljevanja glavne teme. Ta Krekova skladba je v resnici lepo in okusno zložena in se bo navzlic nekaterim — a le navideznim — težkočam (pasaže koncem prvega in zadnjega dela) našim pianistom in pianistinjam gotovo zelo priljubila.

— Pavčičeva „Pesem“, samospjev za en (visoki) glas in klavir, je sicer erotična, a še dosti dostojna. Izredno nežna v izrazu, jasna v melodiji in lahko umljiva v harmonijah; prvi del se giblje v G-duru, drugi v G-molu. Posebno dobro in točno je označeno ptičkovo žgolenje, in moram reči, da prispeva ritem, ki se ga skladatelj od 12. takta dalje poslužuje v spremljevanju, prav bistveno k večji vrednosti in originalnosti te skladbe. Dr. Schwabov mešani zbor „Dekletce, podaj mi roko“ je izboren. Po svoji čvrsti, sveži in neprisiljeni melodiji ter po svoji zanimivi, semtertja dokaj originalni harmonski upravi se bo gotovo vsakemu namah prikupil. Zbor je pisan pevskim glasovom jako primerno in je tudi v tem oziru hvalevreden. Edino mesto, ki bo za prve tenoriste brezdvomno nekoliko nizko, je pričetek pri unisono-pevanju v drugi polovici zbora. Tu se mi zdi za tenore prikladnejša sledeča varianta:

Dr. Gojmir Krekov samospev „Šum vira in zefira“ je moderna skladba, a je vendar tudi kot taka primeroma dosti solidna in umerjena v svoji strukturi. Opozoriti hočem predvsem na spremljevanje, ki se mi zdi vsekako večjega pomena nego samospev. Prav čedno izpeljana figuracija, začenjajoča se takoj v prvem taktu:

se vije skoz celo skladbo. Tej — rekel bi — neprestani melodiji („melodia continua“ analogno po „basso continuo“) drži ravnotežje sledeči ritmično različen motiv:

ki pa je uporabljen le do konca prvega (molovega) dela; v drugem (durovem) delu preneha motiv s punktacijo, in melodija dobi vsekaz mirno, z obsežnimi in izbranimi akordi gosto nasičeno, nekako svečano podlago. Prepričan sem, da bi tole spremljevanje, igrano tudi samo zase, kot samostojna klavirska točka ne napravilo slabega vtiska. In še rajši bi jo videl v „Novih Akordih“ natisnjeno brez samospeva, ki se neglede na nekoliko drzno višino zlasti s svojim neprimernim besedilom za praktično izvajanje prav nič ne priporoča. Ta samospev spada v isti koš kot zadnjič Pavčičev zbor „Misli“ (Novi Akordi X. 1.). Na str. 20. v 1. taktu 2. sistema se nahaja v spremljevanju tiskovna napaka: najnižja nota na tem mestu je namreč *h* (*H*) in ne *d* kakor je tiskano, in tudi ne *dis*, kot bi si morda kdo sam utegnil popraviti. — A d a mi č e v moški zbor „Vasovalec“ je ubran na pristno narodne

in precej krepke, v zadnjem delu celo kar razposajene strune. Na vsak način efektna skladba. Tekst pa ni kaj prida. — Zepičeva „Je pa davi . . .“ je nezaten zborček, ki sigurno ne bo nikogar niti vznemiril, niti posebno navdušil. Sicer pa za enkrat na podlagi tega prvenca še ni mogoče soditi o zmožnostih skladateljevih.

Glasbeno - književna priloga prinaša na prvem mestu: Hinko Druzovičev spis: Glasbeno - pedagoške črtice. II. Muzikalnopedagoška društva. Slede poročila o koncertih, raznih domačih muzikalnih novostih, poročilo in ocena o hrvaški operi „Ogenj“, zložil Benit pl. Berse, poročilo o glasbenih društvih in razne zanimive notice bodisi iz slovenskega, slovanskega in splošnega glasbenega sveta. Priloga obsega 14 strani in je prav skrbno urejena. *Stanko Premrl.*

Anton Grum: **10 obhajilnih in 2 v čast presv. Srcu Jezusovemu** za mešani zbor. V Ljubljani 1910. Založil skladatelj. Tisk J. Blasnika nasl. Prodaja Kat. Bukvarna. Cena partituri 1 K. — Preprosti in lahki, formalno korektni in v pravem cerkvenem duhu uglasbeni napevi. Za šibkejše cerkvene zборе zelo prikladni in priporočljivi.

Frančišek Kimovec: **Srce Jezusovo**, vse hvale najbolj vredno. 21 pesmi na čast presv. Srcu Jezusovemu za mešani zbor. V Ljubljani, 1910. Založila Kat. Bukvarna. Cena partituri K 2'40, glasovi po 50 vin. — Te pesmi, kar mogoče umetno zložene in najiskrenejše občutene, je treba prištevati med najboljše cerkvene pesmi, kar jih imamo Slovenci. G. Kimovec nam podaja svoje pesmi v precej moderni fakturi. Pesmi niso ravno preveč lahke za izvajanje, vsaj večina ne; a kdor jih bo resno študiral in skrbno izvajal, bo imel veliko vsestranskega užitka od njih. *S. P.*

Mladim literatom.

V.

Ni sicer Bog ve kako velik naš krog, ali nekaj nas posebno veseli: uredništvo te-le listnice šteje namreč nekaj mladih prijateljev, ki so zares vztrajni, in čeprav niso bili njih pesniški izdelki takoj sprejeti, vendar mladi poetje niso postali malodušni, temuč nam zatrjujejo, da se hočejo še dalje in še globlje učiti in izpopolnjevati. Čimdalje bolj se tale zakotni urednik zaveda, kako težko je pravično oceniti poslane poizkuse ali umotvore, in čita jih po večkrat in ob raznih časih, da bi vsaj gotovo sodil, kakor pravi Tacit: sine ira et studio! Toliko je pa gotovo, kjer najde pristno čuvstvo in vsaj nekaj oblike, se že razveseli in gre h glavnemu uredniku ter mu z veseljem pripoveduje o mladih upih in nadah. Pristno čuvstvo! Saj veste, da pesnik, to je tisti srečni (nesrečni?) človek, ki čuti, globoko čuti, kar čutijo tisoči in tisoči drugih ljudi, in ki ume to tudi povedati, izraziti. Vsak človek sicer čuti veselje ali žalost, sveto navdušenje ali globok obup (in vkolikor vsak to občuti, vtoliko je vsak človek pesnik — cf. Und als letzter Dichter zieht der letzte Mensch hinaus — Anastasius Grün), toda povedati, izraziti svojih čuvstev ne ume, ne more vsak, ampak le tisti, komur je Bog dal ta dar. In po mōči, sili čuvstev, ki jih izraža, sodimo, cenimo in — spoznavamo pesnika.

Več nego je barv v mavrici, več nego je vetrov na vetrovnici, je pa čuvstev v človeških srcih. Seveda niso vsa dobra, ne vsa plemenita (n. pr. maščevalnost, zavist itd.), vendar pravi pesnik umeje tudi taka čuvstva vpreči pred svoj voz tako, da mu služijo in ga vodijo k višjim ciljem.

Danes bi vas, mladi prijatelji, rad opozoril na eno čuvstvo, ki prešinja v naših časih nebroj tudi celo plemenitih src, na čuvstvo, ki pa nanje morda ne mislite: to je čuvstvo hrepenenja po veri, po Bogu. Premnogo jih je v naši dobi, ki nočejo biti mrzli bogotajci, ampak si prizadevajo, da bi izgubljeno vero mladosti zopet našli (Nemci pravijo: Gottsucher). Kaj ne bi tudi kateri vas poizkusil dati duška temu čuvstvu? ne bi poizkusil kazati pot, ki pelje kvišku — k Bogu?

To hrepenenje sodobnikov po čistih verskih vzorih kaj lepo izraža neka pesmica, ki sem jo prejel od nekdanje sotrudnice Dom in Sveta s pristavkom: da so minila že dolga leta, odkar več ne sodeluje pri listu in da se ji je življenje med tem časom silno izpremenilo, a popolnoma da ni nikdar zapustila svoje prve ljubezni in da jo zdaj z neko neodoljivo silo zopet vleče nazaj k Dom in Svetu. Po vsej pravici bi se morala pesem natisniti spredaj med drugim tekstom, a jaz (proseč, da pesnica, ki je natihem lepo napredovala, zopet